

ARHITEKTUURIST VÄIKE-MAARJAS JA MUUST

Rajooniarhitekt tegutseb peamiselt Rakveres ja arvestades rajooni suurst ei saa olla kursis kõigi maakohtade, sealhulgas Väike-Maarja probleemidega. Räägiks üldises plaanis, milline peaks olema maa- ja taluehitus, ja veidi ka Väike-Maarja asjust.

Rajooni arengu iseloomulik joon on see, et Virumaa pealinnaga võrreldes on ümbritsevad alevid ja alevikud kiiresti kasvavad. Vilgas juurde- ja ümberehitamine käib Kadrinas, Haljas, Vinnis ja Väike-Maarjas. Need külad annavad silmad ette paljudele väikelinnadele, samal ajal Tapa, Kunda ja mõningal määral ka Rakvere siplevad viletsuses. Neid ahistab õhu, maa ja vee saastatus, puudulikult on arenenud infrastruktuur ja inseneritehniline varustatus.

Intensiivse ehitusega kaasnevad vastuolud olemasoleva, välja kujunenud vana ja „pealepressiva“ uue vahel. Kõik meie linnad, alevid ja viimasel ajal ka külad vaevlevad industriaalsete korterimajade all. Neid iseloomustab ebamastaapsus, absurdus ja hingetus — midagi muud pole tüüpprojektidest lootagi.

Armsat lugejat huvitab võib-olla oma elamu või talu ehitus, millest olen kirjutanud Nõmmküla kolhoosi lehes. Sellega jätkaksingi.

Endisaegne talumees ei teinud nii palju vigu ega totusi kui tänapäeva ehituses võib kohata. Siis olid traditsioonide näol kindlad reeglid, mida järgides saadi häid tulemusi. Kõik taluhooned olid ökonoomsed, vastupidavad ja nägusad. Praegu on paljudel pead segi ajanud moevoolud, püütakse järele teha kusagil nähtut, ei anta endale aru, mis milleks sobib. Näiteks lamedad katused, linnatüüpi proportsioonidega aknad ja ka liigne ajalooliste stiilide kopeerimine. Meie rahva meelelaadi peaks rõhutama rahulikkus, tasakaalukus, püsivus, kindla sihi hoidmine.

Kogemusteta ehitaja peaks kinni pidama tavadest; ainult tõeline ehituskunstnik, kes valdab oma ala täiuslikult, võib kasutada kõiki võtteid. Meie, arhitektide kohus on jälgida, et keegi ei ehitaks kinnitatud projektiga isegi mitte lauta, kuuri või sauna.

Viimaste kuude üks tähtsamaid arutlusteemasid Väike-Maarjas on kauplusele ja sööklale asukoha leidmine. Olukorra teeb keeruliseks „Eesti Maaehitusprojekti“ 12 aasta vanune geneeraalplaan, milles uus kaubanduskeskus on ette nähtud paigutada J. Kotli, kohaliku kultuuri- ja seltskonnategelase maja (p i l-

dil) kohale. 12 aasta jooksul on arhitektuuri ja linnaehituse printsiibid muutunud. Lammutas ühe või kõik enne sõda ehitatud Pika tänava hooned, muudame visuaalse miljöö palju vaesemaks, teeme kahju oma aja- ja kultuuriloole. Peaksime leidma kompromissi olemasoleva ja uusehituse vahel, nii et üks täiendaks teist, uus vana.

Kuulates ära mõlemad osapooled ja vaagides kõiki võimalusi olen teinud omapoolse ettepaneku — rajada Pika tänava paralleelne Viru tänava sarnane väike jalakäijate tänav koos alkoovi ja miks ka mitte, purskaevuga. Seda lausa nõuab Pika tänava suurejooneline ansambel. Esialgu on see mõte vast ametkondlike barjääride tõttu harjumatult ja ootamatult ning raskelt teostatav. Ainukesena on asjast huvitatud kolhoos, kelle õule langeb kõige raskem koorem, samas alevi areng teisi nagu ei huvitagi.

Võib-olla saab Väike-Maarjast Suur-Maarja? Kuidas hakkame tulevikus elama, sellele peame mõtlema juba praegu. Mis saab suurtest tööliskolhoosiasulatest siis, kui pöördume tagasi talutüüpi põllumajanduse juurde? Kas meie linnad tühjenevad? Mis saab imposantsetest keskustest, kas neid ei taba mõisahoonete saatus? Ehk siiski mitte?

Rajooniarhitekt
Avo Järve

Väike-Maarjas on üldkasutatavate hoonetega praegu palju muret. Alevi servast peale hakates on esimene murelaps raamatukogu. See on sordikatsejaama valduses olevas hoones Tamsalu maanteel ja valdaja tahab oma ruume tagasi saada. Kuhu panna raamatukogu? Algselt oli see planeeritud muuseumi teisele korrusele, kuid säilitusühikuid kogunes nii palju, et muuseumi teine korrus läks ekspositsiooni alla.

Pikk tn. 8 asub vana ambulatooriumi, endine Vao vallamaja. Selle valdaja Elamute Ekspluatatsioonivalitsus on nõus

andma vasaku alumise tiiva raamatukogule. Veidi kitsas ju on, aga see oleks siiski lahendus. Muidugi tuleks enne teha korralik remont.

Teine võimalus on tagasi kolida kultuurimaja, kui valmib kolhoosi uus administratiivhoone. Selle vastu on rajooni täitevkomitee kultuuriosakond, kes vabanevaid ruume taotleb Väike-Maarja kultuurimaja ringide tööks. Teisele korrusele raamatukogu paigutada ei saa, vana seltsimaja laetald ei kannata sellist koormust välja. Raamatufondis on praegu 35 000 köidet ja kogu täieneb pidevalt.

Väike-Maarja rahvas, avaldage arvamust, kuhu oleks sobiv paigutada raamatukogu? Selle töötajad on huvitatud keskusse ümberasumisest, sest alevi serval on külastatavus väike.

Kui kultuurimaja läks remonti ja kino oli sunnitud välja kolima, sõlmisid kinovõrk ja 27. kutsekeskkool omavahel lepingu — kutsekool andis aastaks üürile oma vana aula, selle aja jooksul kohustuti lahendama kinole koha leidmise probleem. Nüüd on 1989. aasta. Kino on endiselt aulaks. Tingimused on seal sellised, et kes Väike-Maarjas kord kinos käinud, see vist enam ei lähe...

Järgmine mure on saun. Külanoukogu istungil otsustati, et seekord tehakse seal veel kapitalremont. Maksumuseks arvestatakse ~ 30 000 rbl., kolmandiku sellest eraldab TTV, kellele

saun kuulub, ülejäänud summa maksavad ja töö teevad Väike-Maarja kolhoos, KEK ja EPT.

Ka Väike-Maarja apteek on amortiseerunud majas. Praegu projekteeritakse apteegile uut hoonet, see saab olema juurdeehitus haiglale. Projekt peab valmis saama sügisel, millal ehitama asutakse, seda veel ei tea.

Teenindusmajaga on nii, et kolhoos ostab selle ära, teeb kapitalremondi ja üürib siis TTVle välja. Ruumi on, teenindust saab laiendada. Mis nimelt juurde tuleb, sellest on veel vara rääkida.

Bussijaam kuulub Rakvere

le, on kiiresti vaja hulk kortereid. Neid pole anda. Väike-Maarja kommunaalkorterid on kehvast olukorrast ega neidki ole jagada. Keskkoolil on sügisel vaja 4 korterit noortele õpetajatele, haigla vajaduseks läheks 3—4. Noor spetsialist sellist korterit, nagu Väike-Maarja külanoukogul on pakkuda, vastu ei võta. Ta läheb sinna, kus on normaalsed elamistingimused. Aga meie jääme vajalikust inimesest ilma. Sellele küsimusele Ellen Lossi lahenust ei näegi. Riiklike fondide arvel ehitamine ei tule kõne allagi. Rakvere lihakombi-

MIDA ETTE VÕTTA?

TREVi Tamsalu jaoskonnale. Sellest ajast saadik, kui hakkasid liikuma kuuldused uue bussijaama ehitamisest, ei ole TREVi seda justkui enda omaks enam pidanud — ei ole tehtud jooksvat remonti, pikka aega oli koristamata bussijaama ümbrus. Nüüdseks on koristaja siiski leitud.

TREVi andis ka lubaduse Pandivere Päevaks bussijaam ja selle ümbrus korda teha. Uue bussijaama projekt on olemas ja kinnitatud, seda hakkab ehitama kolhoos.

Kaubanduskeskusele asukoha leidmine ripub endiselt õhus. Külanoukogu esimehe Ellen Lossi arvamus on, et kui Elamute Ekspluatatsioonivalitsus ei suuda korras hoida Pika tänava vana hoonestust, tuleb see siiski lammutada ja selle asemele projekteerida kaubanduskeskus. Kui aga majad lähedalt lammutamise-

naadi hiiglehitus on seadnud kahtluse alla isegi Rakvere Kultuurimaja ja Tapa kino ehituse, mis siis veel rääkida Väike-Maarja elamutest. Nii jääbki külanoukogul lootust ainult majandite ja asutuste mõistvusele ja vastutulelikkusele.

Lausa kriitiline on seis Väike-Maarjasse lastearsti leidmisega. Teeninduspiirkond on suur, ligikaudu 1700 last. Siin oleks tööd kahele arstile. Meil on aga vaid üks pediaater, kes on pealegi haigla peaarst ja siirdub sügisel pikemaks ajaks kursustele.

Tuli murelik artikkel? Tuli küll. Aga elu on praegu siinmail just selline.

Väike-Maarja külanoukogu tööst kirjutame ka PT juuninumbri.

TRIIGI EHITAB

Triigi kolhoosis käib vilgas ehitus. Hiljaaegu kerkis Avispea külla kaks „Ants 5“ tüüpi elamut. Uhes elab Triigi kolhoosi traktorist Toomas Pöder oma ema, noorkarjatalitaja Elvi Põdraga. Selle maja ümber rajatakse juba aeda. Teine maja ootab veel peremeest.

Lähemal ajal ehitatakse Triiki veel kolm „Tõnu 4“ tüüpi maja. Alates 1990. aastast peaks 15 aasta jooksul valmima 15 ühepereelamut „Muri“, seega siis igal aastal üks. Ühepereelamuid ehitab kolhoosi oma, 10meheline ehitusbrigaad. Ehitust finantseerib majand, kolhoosi liige saab maja osta poole hinnaga.

Tuleval aastal peaks saama valmis spordihoone. 1992. aastaks on planeeritud Pudivere mõisa rekonstrueerimine. Milleks seda

edaspidi kasutama hakatakse, veel ei tea.

Suuremad ehitused võtab ette KEK. 1990. aastal peab minema ekspluatatsiooni 24 korteriga elamu. See leevendab suuresti korterimuret. Plaan on vabastada avariipinnad ja viia elanikud üle korralikesse elamistingimustesse. Triigi riikliku elamufondi pole, kogu elamufond kuulub kolhoosi bilanssi või eravaldusse.

Kui kaugemale ette vaadata, siis 2000. aastaks on planeeritud KEKi ehitatav ujuja, 2002. aastaks kontor-klubi.

Ka vanad talumajad ei jää Triigi-mail tühjaks. Majand otab need ja müüb, samuti poole hinnaga, oma töötajatele. Praegu on Pudiveres üks talu ostmisel.

II PANDIVERE PÄEV

4. juunil

- 10.00 koguneme Liivi parki, kuulame isamaakõnet ja läheme koos Müürikule
- 11.00 avamine Müürikul
- 11.15 esimene kontsert
- 11.40 esineb Rakvere koorteklubi
- 12.15 spordivõistlused
- 13.00 teine kontsert
- 13.30 spordivõistlused
- 14.00 kolmas kontsert, kohtume perekond Toomperega
- 15.00 avatud mikrofoni
- 16.30 Pandivere päeva lõpetamine

Esinevad Tamsalu Kultuurimaja naiskoor, Väike-Maarja, Kilti ja Rakke ühendatud segakoor, Haljala segakoor, Roela segakoor, Väike-Maarja keskkooli ja kultuurimaja tantsurühmad, Väike-Maarja kolhoosi lastepäevakodu kollektiivid, Väike-Maarja Kultuurimaja sega-, nais- ja meesansambel, Roela naisansambel, Väike-Maarja kultuurimaja folktrio.

Teisele Pandivere Päevale on külalisteks kutsutud Tiit Made, Siim Kallas, Toomas Varek, Artur Upsi, Mall Lepiksoo, Lembit Kaljuvee, Toomas Kork, Taimi Parve, Jüri Roos, Andres Namm, Lehte Hainsalu, Ljudmila Poletajeva, Hella Kink, Juhan Aare, Vaino Väljas, Jüri Kraft, Edgar Savisaar, Trivimi Velliste, Mart Laar.

Asise ellusuhtumisega inimestele mõeldes on avatud ka puhvetid ja kaubaletid, töötavad fotograaf ja hobutakso lastele.

MAALIIT?

Tahaksin Teiega jagada mõningaid oma kahtlusi maaliidu kohese moodustamise otstarbekuse üle.

Maarahva Liidu ajutise eestseisuse läkituses väljendatud programmilised seisukohad langevad suures osas kokku Rahvarinde poolt aasta tagasi väljaõeldutega. Vaid rahvusküsimuse asemel on rõhutatud linna-maa vastuolu. See kõik on programmi muidugi ilus ja võib arvata, et sellisena toetab seda tõesti suurem osa maainimesi, kuid arvan, et maamees on alati õigusega umbusklik olnud nende suhtes, kes volitusi omamata tema nimel kõnelema kipuvad. Samuti tundub mulle kahtlane asjaolu, et Maarahva Liit väitis juba enne loomist enesekindlalt, et ta hakkab väljendama kogu maarahva huve. Me kõik teame, et meil on partei, kes koguni

kogu võimu omavale administratooriumi, spetsialistide ja igat kraatlikust seisukohast lähtudes ei saa toetada Maarahva Liidu juhtkonna taotlusi monopolile maarahva esindamisel.

Monopoli maarahva esindamisel on vaja praeguses maaelus kogu võimu omavale administratooriumi, spetsialistide ja igat masti ülemuste kihile, kes lubavad linnast tuleva käsutamise kohapealsega asendada. Käsutaluse sellest kergem ei hakka. Maaliidu juhtkond püüab kokku saada sellist parteid, mida ajaloos pole veel olnud. See oleks sama hea, kui tsariajal oleks kellelgi õnnestunud kokku saada mõisnike ja maameeste partei. Sovhoosidel ja kolhoosidel on külaelus täielik võimu monopol. Nende tahtest sõltub kõik — kultuur, haridus, arstiabi, küttepuud ja heinamaa. Maainimene

on selle võimumonopoli tingimustes pandud sunnitoelise seis. Kui traktorist ei taha oma tervise hinnaga 300 katteta rubla eest ülipikki tööpäevi teha, siis laseb riigimõisa valitseja ta lahti ja viskab korteristki välja.

Majandijuhtidel ja suurekallibrilistel põllumajandusjuhtidel puudub maarahva usaldus. Kuid pole kahtlust, et kiiruga loodud Maaliidus saab järele otsustada nende käes olemasoleva pole mõtet lootda, et selline liit hakkaks eriti innukalt võitlema IME agraarprogrammi eest, see ohustaks otseselt nende monopolset seisundit.

Minu nägemus maarahva liidust on selline, et kõigepealt tuleb maal luua tingimused erinevate huvidega liikumiste tekkeks ning alles nende ühisteguvuse alusel võiks tekkida tõeline Maaliit.

Saku Maaviljeluse Instituudi
Simuna katsejaama teadur

VÄINO SARNET

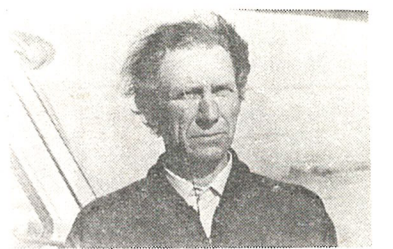
Triigi kolhoosi peaaegronoom
AHTI KASKEMAA: „Maaliit ülevalt poolt antud? Päril see vist pole. Seal on ju lihtnimesi ka, talunikke... Aga vara veel! Maainimest peab kaitsma küll, kuid selline selts peaks tekkima (just tekkima, mitte tekitama) algul majandis,

siis külanõukogus, rajoonis. Külanõukogul olgu reaalne võim, just tema peaks olema see kaitsja. Praegu on nii, et 30 kopikane pastapliats läheb talle maksma 4 rubla. Mis võim see on?

Võib-olla peaks põllumeeste seltsid olema erialade järgi?”

Triigi kolhoosi agronoom KALJU JANSON: „Maainimesed olgu ikka ühe mütsi all, huvid on ju ühised. Muidugi

peaksid tekkima seltsid ise, aga sinna läheb palju aega.”

AHTI KASKEMAA: „Palju aega jah. Rahvas ei lähe enam kaasa, pole usku. Meie seltsid ja liidud ju surevad välja. Saaks ükski jalad alla!”

KALJU JANSON: „Kuidas usk tulebki! Rahvas on ju nii palju petta saanud. Ja mitte ainult petta, ka karistada. Kui palju on tehtud otsuseid, praktiliselt ei muutu midagi. Võtsime vastu keeleshäda, blanketid tulevad ikka vene keeles...”

AHTI KASKEMAA: „Meil on liiga palju korraga käsil ja liiga palju tahame korraga saada. Meil on praegu seltside vaimustus. Mullikas kepsleb ka kevadel kopli ringi ringi ega tea, mis esimese hooga ära teeks. Aga kui järele mõtleb, siis „Eelmisel aastal olin ju ka karjamaal!”

TÖÖ NAGU IKKA

„Kuidas kolhoos tuli? Kevadel (1949. a.) oli küüditamine. See hirmutas ära, kuigi meie kandis puudutas see vähesed. Avanduselt läksid Erasted ja Ahlbergid. Oli rohkem omavahelise läbisõuamise kui suure varanduse asi. Külanõukogu esimees oli kohalik, ei võtnud seda tööd (küüditamise nimekirjade koostamist — toim.) tõsiselt. Taludele pandi suur maks peale. Kogu raha, mis sisse tuli, läks maksu tasumiseks. Aga elada oli ka vaja! Nii ta tuligi...”

Meie talul oli 18 ha põllumaad, kokku oli vist 28 ha. Peres oli kuus inimest, tööinimesi neli. Meilt läks kolhoosi neli lehma ja kolm hobust.

Esimeheks valimine tuli päris juhuslikult. Mäletan, et koosolek oli Kurdlal. Külanõukogust oldi kohal, ja partorg... Taheti see tööd minu mehe peale panna. Aga tema oli hoopis mujal tööl. Siis öeldi — hakka ise. Hakasin. Algul oli töö nagu talus — kolhoos väike, 14 peret. Mis sa seal organiseerid või midagi! Kõik tehti ühiselt, igapäev teadis ju, mida peab tegema. Heinaaeg tuli peale — kiire töö, polnud aega mõeldagi, et midagi on teistmoodi. Töö läks nagu ikka.

Kõik tegime hobustega, traktorit polnud mitu aastat. Kolhoosi tuli tööle raamatupidaja, hakati arvestama normipäevi, neid oli 180. Seda andis teha. Hulk tööd. Hindad olid väikesed. Esimesel aastal oli saak hea, tasu saime kätte. Tasu oli rahas ja viljas, meie kandis kartulit ei antud. Siis tuli hirmus vihmane 1952. aasta, normipäeva tasu maksti väga vähe. Seda ei saa öelda, et lausa nälg oleks tulnud. Omal oli ju aamaa, 0,6 ha. Sellest oli pool kartuli, pool vilja all. Vilja küll ei lubatud külvata, aga ikka tehti. Oli ka lehm, noorloom, siga. Nii et meie kurta ei saanud, suurt nurinat polnud.

Võõrast rahvast meie kanti ei tulnud. Isegi Eraste ja Ahlbergi majad seisid tühjalt, kuni omanikud tagasi tulid. Erastel elasid vist vahepeal hooajaliselt sees... Ka oma rahvas jäi enamasti küllasse, mõned noored läksid linna.

Tööd tehti sel ajal korralikult. Igapäev oli oma küljes kinni,

inimesed kohusetruud, tööd tehti üksmeeles. Rahvas oli aktiivne. Meil olid kolhoosi peod, tehti isetegevust, lauldi. Meeles on lõikuspeod. Ekskursioonidel käisime — veoautole tõmmati puldan peale, pingid kasti. Nii käisime Lõuna-Eestis, Viljandis, Pärnus, Narvas. Seda ei olnud, et ainult töö ja töö...

Pärast viletsat aastat asi muutus, inimesed nagu ei hoolinud enam.

„Virus” kolhoos oli kaks aastat. Selle asutajaliikmetest oleme elus veel ainult mina ja Erna Vainult. Siis tuli „Sangar” ja 1957. või 58. a. tehti sovhoos. Mäletan, et „Sangari” ajal saime esimese veoauto. See oli preemiaks, kevadkülvil eest saime rändpunalipu. Enne tulid kõik masinad MTJist. See oli Muugas. Seal olid kõik — traktorid, kombainid... MTJ ja kolhoos tegid lepingu, selles olid kuupäevad, osadest tähtpäevadest pidas MTJ kinni, osadest mitte. Vahel pidi töö ootama ka. MTJ nõudis oma tasu, selle võrra jäi

normipäevatasu väiksemaks. Tööde tähtsajad tulid rajoonist, aga ise mõtlesime ikka ka. Suurt survet polnud. Plaanid täitsime, kuigi pingutada tuli.

Kasvatasime suhkrupeedi, viisime ära ja nii arvestati normipäeva peale suhkru. Vihtade tegemine lammastele oli tore töö, siis olime kõik metsas.

Siin tee ääres (Simuna — Väike-Maarja maantee) on esimene tall, mis kolhoosi ajal ehitati. Ikka vist kolhoosi oma rahaga, võib-olla sai laenu ka. Talulauta mahtus ju 10—12 lehma. Nii olidki kõik loomad mõõda talusid laiali. Kelle laudas loomad olid, see ka talitas ja lüpsis. Sõöt varuti ühiselt, veeti juba suvel valmis, et poleks talvel vaja kaugel tuua. Vihmasel 1952. aastal olid loomad küll näljas. Ega need polnudki loomad, kes kevadel välja läksid!

Ringi liikusin jalgrattaga. Öhtuks oli ikka 40—50 km maha sõidetud.

Ah parteisse? Nad ikka proo-

visid, aga ei saanud minust jagu. Mina olen poliitikat kõrval seisnud. Kolhoosi koosolekutel olid küll loosungid üleväl, midagi punast pidi olema, mõni lause ka peal.

Kurtmist sel ajal ei olnud. Praegu oleks elu nagu hullemini. Siis oli poes kaup ja inimestel raha, et hädapärast osta. Seda mäletan, et poes võid ei olnud. Meie viisime piima meiereisse ja saime sealt võid. Viina sel ajal ei aetud. See oli odav. Aga joomist ka ei olnud.

Jah, keeruline aeg oli, aga ära on saadud elada.”

Kaugeid aegu meenutas „Virus” ja „Sangari” kolhoosi esimees
ELLA KRUUSAMÄGI

Kahe kuu pärast pühitseb Ella Kruusamägi 70. sünnipäeva. Simuna kolhoosi poolt tervist ja jõudu ja ikka õnne ka!

Simuna kolhoosi asutamisest saab juunikuus 40 aastat. Kolhoosirahvas peab pidu 17. juunil Simuna Rahvamajas.

KURB TÄHTPÄEV

1941. a. kevadel avaldas Kommunistliku Partei Keskkomitee häälekandja „Pravda” kirjutise, milles üks vene ajaloolane, arutledes Peeter I poliitika üle, ütles: „Peeter I tegi sellega suure vea, et ta Balti pärisrahvad jättis nende asukohtadesse.”

Peeter I viga asus parandama NKVD.

Eestis korraldas ja juhtis küüditamist ENSV Riikliku Julgeoleku Rahvakomissariaat rahvakomissari B. Kummil juhtimisel Moskvas saadud korralduste järgi. Tegelikku läbiviimist abistas oma jõududega ENSV Siseasjade Rahvakomissariaat rahvakomissari A. Murro juhtimisel. Kõrgema juhina küüditamise läbiviimisel toimis Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei I sekretär K. Säre.

Küüditamise kuulus nn. nõukogudevaenuline element. Analüüsides Pärnu maakonnast saadud „Teatist kontrrevolutsioonilise ja nõukogudevaenulise elemendi arvelevõtmise kohta” võib öelda, et nõukogudevaenulise elemendi alla kuulus peaaegu kogu eesti rahvas: rahvuslike ja valgekaartlike organisatsioonide juhid ja aktiivsed liikmed ning

nende perekonnad; endised sandarmid, politseinikud ja vanglaperisonal ning nende perekonnaliikmed; endised suurmaamannikud, suurtöösturid ja riigiparadi kõrged ametnikud ning nende perekonnad; Poola, Läti, Leedu ja Eesti armee endised ohvitserid ning nende perekonnaliikmed.

Tegelik küüditamine, st. inimeste toimetamine raudteedajamadesse ja sealt edasi algas 14. juunil. 15. juunil küüditamine jätkus ja kestis 16. juunini. Sihtpunktiks oli enamasti Põhja-Venemaa või Siber.

Moskvas lähetatud telegrammis oli kindlaks määratud Eestist väljasaatmisele kuuluvate inimeste arv — 11 102. Plaani ei suudetud täita, registreerimisandmeid küüditati linnadest ja maakondadest 9728 isikut. Küüditamise läbiviimisel ilmnunud puuduste, arusaamatuste ja plaani täitmatajätmise eest tegi Moskva B. Kummile etteheited. Saadud kogemusi võis NKVD rakendada ja puudusi likvideerida asuda alles 1949. a. märtsis...

Andmed on pärit koguteosest „Eesti rahva kannatuste aasta I”. Eesti kirjastus, Tallinn, 1943.

28. septembril 1939. a. sõlmisid Eesti Vabariik ja NSV Liit vastastikuse abistamise lepingu, mille ametlikuks nimetuseks oli

Vastastikuse abistamise pakt Eesti Vabariigi ja NSV Liidu vahel

Artikkel I.

Mõlemad lepinguosalised kohustuvad andma üksteisele igasugust abi, kaasa arvatud ka sõjalist, otsese kallaletungi või kallaletungi ähvarduse tekkimise korral üksikõik missuguse Euroopa suurriigi poolt lepinguosaliste poolte merepiiridele Balti meres või nende maapiiridele Läti Vabariigi territooriumi kaudu, samuti ka artikkel III-s tähendatud baasidele.

Artikkel II.

N.S.V. Liit kohustub andma Eesti sõjaväele abi relvastusega ja muude sõjaliste materjalidega soodustatud tingimustel.

Artikkel III.

Eesti Vabariik kindlustab Nõukogude Liidule õiguse omada Eesti saartel Saaremaal ja Hiiumaal ning Paldiski linnas baase mere-sõjalaevastikule ja mõned aerodroomid lennuväele rendi õigustel sobiva hinnaga. Baaside ja aerodroomide täpsed asukohad ja piirid määratakse kindlaks ning eraldatakse vastastikusele kokkuleppele.

Mereväe baaside ja aerodroomide kaitseks N.S.V. Liidul on

õigus pidada omal kulul baaside ja aerodroomide jaoks eraldatud piirkondades valjult piiratud arvu Nõukogude maaväe ja õhuväe relvastatud jõude, milliste maksimaalne arv määratakse kindlaks erikokkuleppega.

Artikkel IV.

Mõlemad lepinguosalised kohustuvad mitte sõlmima liite ega osa võtma koalitsioonidest, mis on sihtitud ühe lepinguosalise vastu.

Artikkel V.

Käesoleva Pakti elluviimine ei tohi mingil määral riivata lepinguosaliste suveräänõigusi, eriti nende majandussüsteemi ja riiklikku korda.

Baaside ja aerodroomide jaoks eraldatud piirkonnad (art. III) jäävad Eesti Vabariigi territooriumiks.

Artikkel VI.

Käesolev Pakt jõustub ratifitseerimiskirjade vahetamisega. Nende ratifitseerimiskirjade vahetuse leiab aset Tallinnas kuue päeva jooksul, arvates kõnesoleva Pakti allkirjutamise päevast.

Käesoleva Pakti kehtivuse tähtaeg on kümme aastat, mis-

juures, kui üks lepinguosalistest ei tunnista vajalikuks üles öelda seda Pakti üks aasta enne tähtaja möödumist, viimase kehtivuse automaatselt jätkub järgneviks viieks aastaks.

Artikkel VII.

Käesolev Pakt on koostatud kahes algkirjas, eesti ja vene keeles, Moskva linnas, 28. septembril 1939. a.

Peale selle oli sõlmitud veel salajane kokkulepe, mis sisaldas mitmesuguseid eriti sõjalise iseloomuga üksikasju ning määras, et Eestis asuvate Nõukogude garnisonide suurus ei tohtinud ületada 25 000 meest.

Lepingu kirjutasid alla Eesti välisminister hr. Selter ja NSV Liidu välisasjade rahvakomissar sm. Molotov.

Lepingut pidas NSV Liit kinni 9 kuud, kuni 16. juunini 1940. aastal...

(„Eesti rahva kannatuste aasta I”. Eesti kirjastus, Tallinn, 1943)

Kõik inimesed on sündinud
sinise mere ääres
Kõikide isad
on kummargil kangaspuude kohal
kudumas kangast
lastele jätkata

Jaan Kross

L juuni on lastekaitsepäev...
Mõeldakse vaid, milline mõis-
te- ja sõnamonstrum! Kahtlen,
kas välismaailmas (või-olla vaid
Rumeenias või Põhja-Koreas)
sellist päeva tähistatakse. Mujal
vist rohkem armastatakse ja hoi-
takse oma lapsi, hoolitsetakse
nende eest. Muidugi on arene-
nud riikides olemas laste tur-
vateenistus, ja küllap see see-
pärast loodigi, et selle järele oli
vajadus. See suudab tõesti anda
abi, konkreetset abi konkreetse-
le hädasolevale lapsele. Mida
silmanähtavat või käegakatsu-
tavat head on meie lastele
andnud lastekaitsepäev?

Kes me siis oleme ja kus me
elame, et meil on vaja kam-

paania korras lapsi kaitsta?
Miks me nii elame? Ja kui on
vaja lapsi tõesti kaitsta, siis ei
piisa selleks päevast. Selleks ku-
lub elu.

Kui peab olema selline päev,
kus lastele erilist tähelepanu
pööratakse (normaalne oleks ju,
et kui laps on perekonda tul-
nud, on teda järelikult väga
vaja, ema-isa ei kujutanud elu
ilma temata ette), siis võiks
see olla perepäev. Vaba suve-
päev kogu perele. Austame sel
päeval perekonda, nagu me sel
aastal sõandasime taas austada
ema...

ENE KESLER

Emal on siis tige, kui meie
sõna ei kuula ja oma riided
mustaks teeme.

TANEL

Kui ema nutab, siis mina teen
talle pai.

KRISTIINA

Emme on hästi armas ja kallid
ja mina olen tema moodi.
Ma aitan tal pesu pesta ja
uksi puhastada, hoian venda,
sest emmel on palju tööd.

MAARJA-LIIS

Mu ema on kallid, tal on
hallid silmad ja pruunid lokkis
juuksed.

ARNIS

Ühel õhtul oli minu emal ilus
nagu peas.

MAREK

Emadest ja vanaemadest
rääkisid Simuna ja Triigi las-
teaia lapsed.

kodust kauaks ajaks ära läi-
nud.

ARDO

Enne magama minekut ema
kallistab mind ja annab põsele
musi, siis tuleb hea uni.

ARDO

Minu emal on lokkis juuksed,
valge kleit ja valged kingad.
Emal on hallid silmad, ta on
rahulik.

HANNA

Kui minu ema peab lauta
minema, siis ta teeb kodused
tööd ruttu ära. Mina aitan kodu
ema.

KRISTIN

Kui on saunapäev, siis pesen
emal selja puhtaks.

ANDRES

Mina korjan pesupulgad korvi.

HANNA

Emal on kurb ja tal on paha
tuju siis, kui Ate möllab ja
ajab mänguasjad segamini.

ANDRES

Minu emal on pikad pruunid
juuksed. Kui mina aitan emal
midagi teha, siis ema kallistab
mind.

SIRET

Vanaema on kõige kallim.
Ta lubab enne magama minekut
kommi võtta.

KRISTIN

Emal on siis kurb, kui isa on

Meie kõigi südamesooviks on,
et elu kulgeks rahus ja sõp-
ruses, et õnnepäike kuldaks meie
elu. Selleks me töötamegi ja
igaüks püüab anda oma parima.
Kahjuks tuleb meie seas veel
tihti ette külmust, halastama-
tust, omakasu, võimuahnust ja
üksteise mittemõistmist. Midagi
nagu puudub, mis tooks vaikust
ja rahu inimeste ellu ja süda-
meisse. Siin püüab meid ai-
data apostel Johannes, kes ütleb:
„Armsad, armastage üksteist, sest
armastus on Jumalast ja iga-
üks, kes armastab, on Jumalast
sündinud — sest Jumal on
armastus.“ (I Joh. 4, 7–8).
Armastus on see, mis kaotab
viha ja vaenu, kõrkuse ja kur-
juse inimeste südamest. Selline
armastus on antud meie emade
südameisse. Kas on elus suuremat
ohvrimeelsust kui on meie ema-
del? Ema mõtleb vaid lapse
õnnele, ta annab kõik, mis tal
südame varaks. Ema ei pea
kalliks oma elu, kui ta oh-
verdab selle lapse heaks. Rasked
sõjapäevad kinnitasid seda. Ber-
liini vallutajad jutustasid selli-
sest juhtumist: lai tänav oli
vaenuliste poolte vahel, käis tu-
listamine. Korraga jooksis väike
tüdruk õuelt tänavale. Tema jä-
rel tormas naisterahvas. Lapsuke
kukkus, ema viskus lapse peale,
kattes teda oma kehaga. Kõik
jahmusid, tulistamine vaikus.
Inimesed tulid appi — laps elas,
aga ema oli teda päästes andnud
oma elu. Kui palju oli sõja-
päevil selliseid juhtumeid!

Ema armastus on suur ja
ohvrimeelne. On laps haige,
siis ema valvab, tal pole ei
päeva- ega öörahu. Tema aitajad
käed on ikka oma lapse üle.
Needsamad käed on palves koos,
paludes oma südamekallitele ter-
vist ja elu.

Kui kaunis on kunstnik Dür-
eri maal „Palvetava ema käed“.
Need on tööst kortsus käed
piiblit koos ja neist hõõgub
armastust oma lapsele. Helene
Funk kirjutab oma emale:

EMA SÜDAMES ON ARM ASTUS

„Üks vaikne vaade jälgib minu elu,
üks silmapaar nii vaikne, tunde-
hell. Üks süda minu valust tunneb valu,
üks käsi ikka abivalmis mul.“

Nii vana käsi! Kortsus, kuid nii pehme,
nii virk ja valvas, kõikjal toetab mind.
Ei ole ükski armastus nii ehtne
kui emaarmastus. Ta ikka saadab mind.“

Jah, ema oma armastusega on
ikka meie ligi. Lastel õnn on emale
õnneks, laste valu emale valuks.
Emas elavad õrnus, truudus,
armastus, usk ja lootus. Kui
tänuvõlgu on emad, kui neile
osutatakse ka väikest tähelepanu!
Mäletan emadepäeva oma nooru-
sest — kell 6 hommikul mängi-
sid orkestrid linna tornides
„Ema südant“. Lapsed avasid
toaüksed, et emasid õnnitleda

nende aupäeval ja töid neile
sinililli. Pisarad voolasid emade
silmist. Kuid need olid helluse
ja armastuse pisarad. Neid pol-
dud unustatud! Aga kui tihti
on palvetavad emad oma pisa-
ratega kastnud maapinda! See on
olnud kui lootuse allikaks las-
tele. Selliste emadega on olnud
Jumala õnnistus.

Simuna koguduse pastor
AIN EENMAA

SIMUNAS LOODI EESTI KODANIKE KOMITEE

19. aprilli õhtul moodustati
Simuna Rahvamajas Simuna
kihelkonna Eesti Vabariigi Ko-
danike Komitee. Kodanike komi-
tee moodustamise käigust ja
selle tegevuse sisust andis lä-
hema ülevaate Kadrina koguduse
pastor Illar Hallaste, kes vastas
ka kuulajaid huvitavatele küsi-
mustele, mis seotud Rakvere

rajooni parteijuhi Toomas Korgi
poolt „Viru Sõnas“ avaldatud
I. Hallaste isikut solvava ja tema
tegevust (eriti kodanike komi-
tee loomisest) eitava artikliga.
Simuna kihelkonna Eesti Ko-
danike Komitee valiti 8 liikme-
line, selle tööd juhib hr. Tiit
Vilk.

ILMUS „PANDIVERE TEATAJA“ ERINUMBER

Tähelepanelik lugeja märkas,
et seekordne „Pandivere Teataja“
kannab numbrit 12. Tõesti, mai-
kuus ilmub PT erinumber, järje-
korras üheteistkümnend, mis oli
pühendatud üle-eestilistele mate-
maatikaõpetajate päevadele.
Need toimusid 12.–14. maini
Kadrina ja Väike-Maarja keskkoolis.

„Pandivere Teataja“ erivälja-
andes pöördus tervitussõnadega
matemaatikute poole EKP Rak-
vere Rajoonikomitee II sekretär
Mati Lukas, kes nägi päevade
otstarvet selles, et „otsida teid
ja võimalusi, kuidas Eestimaa
haridus madalseisust välja tuua“.

Eelmisi matemaatikapäevi
meenutasid Vasta 9kl. kooli
õpetaja Harri Laugas ja Eesti
NSV teeneline õpetaja Salme
Väinaste.

Väike-Maarja keskkooli kaju-
nemisloost ja tänasest päevast
kirjutas Väike-Maarja keskkooli
matemaatikaõpetaja Mall Paat,
Kadrinasse heitis pilgu Kadrina
keskkooli direktor Otto Amer.

Väike-Maarja keskkooli arvu-
tiõpetaja Arvo Vallats mõtisk-
les arvuti kasutamise võimaluste
üle. Mare Rossmann meenutas
oma matemaatikaõpetajat, legen-
daarset Ado Pajo, kelle õpetam-
isstiilist sai kõrvalseisja mõnin-
gase ülevaate järgmistest seika-
dest: „Kord juhtusid ühte klassi

Kasemets, Lehtmeets, Kuusik ja
Lepik. „Täna hakkame puid lan-
getama,“ oli märguanne, et
vastamise järg oli nende käes.“
Ja teine: „Ta lemmikõpilane,
kellele ta soovitas matemaatiku-
karjääri, teatas, et ta läheb
hoopis EPAsse mehhaniseerimist
õppima. „Ei noh, miks mitte!
Targa traktoristiga ka hea juttu
ajada.“

Samas anti ülevaade mate-
maatikakorüfede Elmar Etvergi,
Arnold Vihmani, Ivar Peterse-
ni, Ülo Lumiste ja Leo Võ-
handu pedagoogilisest ja teadus-
tegevusest.

Rakvere Hariduskoondise ju-
hataja Kaljo Pilt tsiteeris oma
artiklis „Õpetaja — isiksus“
Tammsaaret ja tõi tänapäevase
õpetaja-isiksuse tööst sellise näi-
te: „Üks vähestest meessoost
algklasside õpetajatest õpetas
lastele maakaardi tundmist.
Kaart oli ilmakaarte järgi klas-
si põrandale laotatud, õpetaja
põlvili, lapsed kaardi ümber
neljakäpakil, tagumikud püsti,
inspektor klassis. Pärast tundi
inspektor õpetajale: „Noh, tund
ju toimus, aga metoodika...?“
Õpetajal sai süda täis ja ta
pööras: „Kurad, mul pole aega
metoodikaga jännata, mul on vaja
lapsi õpetada!“

Viimasel leheküljel mõlgutasid
õpilased mõtteid matemaatika ja
matemaatikute üle.

LÄBIRÄÄKIMISED INGLISE FIRMA

„ZENITH“ ESINDAJATEGA

Firma esindajad tutvustasid ka
olukorda inglise turul, kus valitseb
selgelt ostja tahe tootja üle. Turule
pääsemine on keeruline, eriti raske
on läbi lüüa põllumajandussaadus-
tega. Kuna firma „Zenith“ on
vahendufirma, siis pakkusid nad
meile müüa mitmesuguseid töö-
susseadmeid. Seadmete ja tehnoloogia
osas tegime juttu jäätise ja
jogurti liinidest. Meid huvitav
küsimusi lubati kohapeal uurida ja
saata tutvustavat materjali selliste
seadmete kohta, mis vastaksid
meie tooraine ressursidele.

Ärijuhtude kõrval tundsi-
me huvi ka Inglismaal toimuva üle ja rahul-
dasime külaliste huvi meil toimuva-
te sündmuste suhtes.

Läbirääkimised kujunesid suhte-
liselt edukateks. Sellest annab tun-
nistust ka 25. mail saabunud kül-
laskutse Inglismaale. 30. juunist 7.
juulini kavandatava külaskäigu
kavas on ka Kuningliku Põlluma-
jandusnäituse külastamine.

Agrofirma „Pandivere“
kommerisdirektor
ANTS LEEMETS

kanabroilerid — eelduseks on
hea kvaliteet, hea pakend ja mõle-
maid pooli rahuldav hind
koerakonservid — võeti kaasa
näidiseid, mille kohta inglased
lubasid anda omapoolse hinnangu
ja soovitusel pakendi osas

loomaliha konservid — inglas-
te väitel on sellistele toodetele
olemas küllaltki suur turu
kanajalad — sellele kaubale on
turgu, aga meil läheb praegu utiili.
Omalt poolt pakkusime välja
veel näiteks rohujahu graanuleid,
kriiti, oietolmu ja mitmeid teisi kau-
pu. Inglise ärimed lubasid uuri-
da oma turgu ja tulemustest teata-
da.

ÕNNE JA TERVIST!

75	ALEKSANDER FLOREN	Triigi kolhoosi pensionär	15. mai
	JOHANNES LÖÖPER	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	29. mai
75	HILDEGARD SINISALU	Väike-Maarja kolhoosi kanala valvur	9. mai
	RICHARD RISTIMÄGI	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	12. mai
	EERO LANGEMETS	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	21. mai
	ALFRED ÕUNAPUU	Väike-Maarja põllutöeline	30. mai
65	BORIS KRÖLOV	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	15. mai
	VALENTINA HOMATOVA	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	18. mai
	JUGAN SALK	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	19. mai
	BRIGETTA FILIPPOVA	Simuna kolhoosi pensionär	27. mai
60	HILDA LEHTOLA	Triigi kolhoosi pensionär	5. mai
	VEERA LILLEMETS	Triigi kolhoosi pensionär	5. mai
	LYDIA PETERSON	Vao kolhoosi raamatupidaja	20. mai
	KALJU KAHO	Vao kolhoosi põllutöeline	26. mai
	HELVU FALKENBERG	Simuna kolhoosi majandusjuhataja	29. mai
55	RAEL SVETOŠEVA	Triigi kolhoosi lüpsja	10. mai
	ELISABETH KAUNIS	Väike-Maarja kolhoosi haudejaama operaator	20. mai
50	EINAR LUHA	Väike-Maarja kolhoosi põllutöeline	5. mai
	EVI KAASIK	Väike-Maarja kolhoosi seatalitaja	8. mai
	ELMU EVESTUS	Väike-Maarja kolhoosi arvutuskeskuse juhataja	16. mai
	LEIDA REMEKÜLL	Väike-Maarja kolhoosi seatalitaja	21. mai
	HELGI PORK	Väike-Maarja kolhoosi lüpsja	25. mai
50	KALJU SUVISTE	Vao kolhoosi karjak	27. mai
	JÜRI TAMMOJA	Vao kolhoosi autojuht	27. mai
	IVI VOLTER	Väike-Maarja kolhoosi juustutsehhi töeline	31. mai

Lüpsjad pole rahul

Väike-Maarja kolhoosis on lähemal ajal pensionile minemas suur hulk loomakasvatustöötajaid. Töö- ja palgatingimused pole kiita, sellepärast ei tulegi noori asemele. Administratsiooni korraldatud ankeetküsimusele vastas 30 lüpsjat. Tulemused on sellised (vastajate hulk on antud protsentuaalselt ja arvuliselt):

1. Millist elamist sooviksite:			
talumaja	46,7%	(14)	
ühepereelamu	23,3%	(7)	
korter ridaelamus	13,3%	(4)	
korter uues mugavustega majas?	16,7%	(5)	
2. Kas töötingimused rahuldavad?	EI	66,7%	(20)
	JA	30,0%	(9)
3. Kas on võimalik kätte saada puhkepäevi nõutaval hulgal?	EI	50,0%	(15)
	JA	46,7%	(14)
4. Kas on võimalik kätte saada puhkust Teile sobival ajal?	EI	46,7%	(14)
	JA	50,0%	(15)
5. Kas tööle minekuga ja töölt tulekuga on probleeme?	EI	83,3%	(25)
	JA	16,7%	(5)
6. Milline oleks Teie arvates optimaalne tööpäeva alustamise aeg?			
HOMMIKUL	4.00	3,3%	(1)
	5.00	46,7%	(14)
	6.00	40,0%	(12)
	4.30	6,7%	(2)
ÕHTUL	16.00	70,0%	(21)
	17.00	20,0%	(6)
	15.30	3,3%	(1)
	16.30	3,3%	(1)
7. Kas sooviksite töötada suures farmis?	EI	63,3%	(19)
	JA	33,3%	(10)
8. Kas sooviksite töötada väikeses farmis?	EI	50,0%	(15)
	JA	46,7%	(14)
9. Kas Teid rahuldab farmiseadmete hoolduse kvaliteet ja töö operatiivsus?	EI	53,3%	(16)
	JA	46,7%	(14)
10. Kas Teid rahuldab ehitusbrigaadi tööde kvaliteet ja operatiivsus?	EI	96,7%	(29)
11. Kas palgatingimused rahuldavad (kas tasu tehtud tööst on piisav)?	EI	90,0%	(27)
	JA	10,0%	(3)
12. Kas lehmagruppide suurus on optimaalne?	EI	20,0%	(6)
	JA	76,7%	(23)
13. Kas olete rahul tootmishoone ümbruse heakorraga?	EI	43,3%	(13)
	JA	56,7%	(17)
14. Kas tööde organiseerimine rahuldab?	EI	36,7%	(11)
	JA	63,3%	(19)
15. Kas Te olete lehmade 3-kordse lüpsi poolt?	EI	90,0%	(27)
	JA	10,0%	(3)
16. Kas on soov stažeerida teistes kõrgete tootmiskultuuriga majandites?	EI	36,7%	(11)
	JA	63,3%	(19)
17. Kas Te olete kindlustatud tööriivastega?	EI	86,7%	(26)
	JA	13,3%	(4)
18. Kas Teid rahuldab majandi müügipunkti töö?	EI	46,7%	(14)
	JA	53,3%	(16)

NOOR PEREEMA, kas Sa lugesid „Pandivere Teataja“ märtsinumbri avaldatud „Soodustusi noorele lastega perele Väike-Maarja kolhoosis“ ja soovid neist osa saada, sõlmi Väike-Maarja kolhoosiga järgmine leping:

Väike-Maarja „.....1989. a. Väike-Maarja kolhoos juhataja Boris Moisei p. Gavronski isikus, kes tegutseb kolhoosi põhikirja alusel, edaspidi nimetatud „kolhoos“, ühelt poolt ja Väike-Maarja kolhoosi liige..... edaspidi nimetatud „ema“, teiselt poolt, sõlmisid alljärgneva lepingu:

- Kolhoos võimaldab emale lapsehoolduspuhkuse kuni lapse 3aastaseks saamiseni koos igakuise lapsehooldustoetuse maksimisega
— esimese lapse puhul 50.- rbl. kuus,
— teise lapse puhul 75.- rbl. kuus,
— kolmanda lapse puhul 100.- rbl. kuus.
Emal säilib pidev tööstaaž 3 aasta ja töö(ameti)koht 1,5 aasta jooksul pärast lapse sündi. Emal säilib õigus lapsehooldustoetusele, kui ta asub tööle, kuid lapsel on hoidja. Lapse(laste) paigutamisel lasteaeda õigust lapsehooldustoetusele ei ole.
- Ema on kohustatud:
— valmistama lapse(lapsi) ette koolikohustuse täitmiseks,
— mitte kuritarvitama alkoholi,
— mitte rikkuma töödistsipliini.
- Kui ema oma kohustusi ei täida, kaotab ta õiguse igakuisele lapsehooldustoetusele. Kui ema lahkub Väike-Maarja kolhoosist töölt mõjuva põhjuseta enne 5 aasta möödumist pärast lapsehooldustoetuse maksmist, on ta kohustatud tagastama temale makstud toetuse summad.
- Käesoleva lepingu täitmisega tekkinud vaidlused lahendatakse kehtestatud korras (juhataja koosolek, volinike koosolek, rahvakohus).
- Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris. Neist üks jääb kolhoosile ja teine antakse emale.

K O L H O O S :

E M A :

Kui palju on Eestis erasõidukeid?

1988. aastal suurenes erasõidukite arv Eesti NSVs 8751 võrra ehk 4,7%. Erasõidukite arvu kasv on veidi aeglustunud — 1984. a. oli see ≈ 9200, 1985. a. ≈ 9700, 1986. a. ≈ 11 200 ja 1987. a. ≈ 10 900 masinat. Kasvu aeglustumise põhjus on Eesti NSVle eraldatud turufondi pidev vähenemine. 1986. aastal eraldati meile ≈ 6300, 1987. aastal ≈ 6100 ja 1988. aastal ≈ 5800 autot. Samuti vähenes ümberehituse teel saadud sõidukite arv — 1986. a. ≈ 4900, 1987. a. ≈ 4800, 1988. a. ≈ 3000 masinat.

Elanikele kuuluvate sõidukite arvu nende marga järgi iseloomustavad järgmised Eesti NSV Autoinspektsiooni andmed (seisuga 1. august 1988):

	1986	1987	1988	1988. a. suurenemine x võrra	Võrreldes 1987. a. (%des)
Kokku (tuh.)	175 699	186 585	195 336	8751	104,7
Auto mark					
„Ziguli“	82 345	89 063	94 684	5621	106,3
„Niva“	1 346	1 682	1 694	12	100,7
„Moskvitš“	46 605	49 542	51 575	2033	104,1
„Zaporožets“	24 931	25 770	26 950	1180	104,6
„Volga“	6 110	6 482	6 837	355	105,5
Muud	14 362	14 046	13 596	-450	96,8

Möödunud kümne aastaga kahekordistus elanikele kuuluvate sõidukite arv — 1978. a. oli Eestis 97 574 autot.

Erasõidukite seas on enamlevinud „Ziguli“ — 48,5 % ja „Moskvitš“ — 26,4 % autode hulgast. „Zaporožets“ arv kahaneb pidevalt — 1980. a. oli see 17,4 %, 1986. a. 15 % ja 1988. a. 13,8 % autode koguarvust.

Käesoleval ajal on Eesti NSVs iga 1000 inimese kohta 124 erasõidukit. VMNi maades oli 1986. aastal iga 1000 elaniku kohta erasõidukeid järgmiselt: SDVs 198, Tšehhoslovakkias 175, Ungaris 141, Bulgaarias 121, Poolas 72 ja NSV Liidus 47.

Eesti NSV RAIs aasta jooksul registreeritud sõidukite arv on viimase kolme aastaga stabiiliseerunud:

	1985	1986	1987	1988
1984	195	280	442	423
195	280	442	423	433

Vaatamata sellele, et erasõidukid vananevad, ei suurene RAIs arvele võetavate autode arv, kuna uute autode defitsiit aina kasvab.

Kiiresti on suurenenud erasõidukite järelehaagiste arv:

	1985	1986	1987	1988
7429	9870	12 598	14 372	

Praegusel ajal on igal 14ndal sõidukil järelehaagis (1986. aasta andmetel igal 22el).

(Tõlgitud väljaandest „Обзор конъюнктуры торговли за 1. квартал 1989 года“)

Kalmistupäev on Väike-Maarjas 18. juunil algusega kell 11. Külanoõkogu palub inimesi, kes soovivad lähedasi mälestada, külanoõkogust läbi tulla ja oma soovist teada anda.

Kui Väike-Maarja külanoõkogu piirkonna inimesed soovivad ennistada oma küla nime, siis pöörduge ka selle sooviga külanoõkogu poole. Tingimus on, et külas oleks elu, st. alalised elanikud.